

Министерство образования и науки Республики Бурятия
Муниципальное образование «Окинский район»
Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Саянская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО
на заседании МС
Протокол № 19
« 4 » 09 2023 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР
[подпись] / Жунусова Э.К./
« 01 » 09 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Приказом по МАОУ
«Саянская СОШ» От
от « 01 » 09 2023 № 154/Б

Директор МАОУ
«Саянская СОШ»
[подпись] Галсанова А.Д./

Рабочая программа
по бурятской литературе
для 5 класса
2023-2024 учебный год

Составитель: учитель бурятского языка и литературы
Галсанова Баярма Даниловна

с. Саяны, 2023

Тайлбари бэшэг (пояснительная записка)

Рабочая программа разработана на основе: Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 г, Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования, утверждённого приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 № 1897, Концепции духовно-нравственного развития и воспитания личности и гражданина России, Фундаментального ядра содержания общего образования, Примерная рабочая программа учебного предмета «Родная (бурятская) литература» для общеобразовательных организаций с обучением на родном (бурятском) языке 5-9 классы (от 04.02.2020г № 1/20), авторы-составители: О. Б. Бадмаева, Л.С. Ширапова. Основной образовательной программы основного общего образования МАОУ «Саянская СОШ», Календарно - тематический план ориентирован на использование учебника: С.Д.Будаев, Ц.С.Жанчипова, Д.Х.Митупова «Буряад литература» 5 класс, Улан-Удэ, «Бэлиг» 2018г.

Уран хайханай литература гү, али уран зохёол шудалан үзэлгын гол **зорилгонууд** гэбэл:

- уран хайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажаמידаралда тусхай хуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран хайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соёл болборсол, ёһо заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искуствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохёол уншаха дуратай болгохо, гоё хайхание наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониё зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниё хүгжөөхэ;
- хурагшад уран хайханай зохёол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ хураха гол түлэб теоритико- литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран хайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажаמידаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула хурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Ушар иимэһээ программа дотор литературы теоридо онсо анхарал хандуулагдана.

Энэ программа зохёогдоходоо, баазова теоритико- литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниё гол принцип болгон байгуулагдаа. Класс бүхэндэ өөр өөрын баазова теоритико – литературна ойлгосо онсологдоо гэбэл иимэ:

5- дахи класста жанруудые үзэхэ.

Иигэжэ 5-дахи класста теоритико-литературна ойлгосонуудые үгэлгэ хадаа урда жэлнүүдэй программанууд соо хэрэглэгдэдэг байһан тематическа, хронологическа болон историко-литературна принципүүдтэ харша бэшэ, харин хэрэгтэй нэмэринь болоно. Хурагшад ганса историко- литературна бэшэ, мүн баһа теоритико-литературна талаар мэдэсээ үргэдхэхэ бэшэ, харин литературы теорёор хайн баазова ойлгосонуудтай байха ёһотой. Уран хайханай литература үзэлгэ, тэрэниё шэнжэлэлгэ теоритико- литературна ойлгосонуудтэйгөөр бэлүүлэгдэдэггүй. Тиимэһээ тэдэнэр теоритическэ ойлгосо мэдэсэнүүдые ба уран зохёол шудалан үзэлгын шухала зэмсэг болоно.

Тус программа 5 класста литература үзэлгын гол шэглэлнүүдые иигэжэ тодорхойлжо үгэнэ:

5- дахи класс – литературна уншалгаһаа литература шэнжэлэн үзэлгэдэ шэлжэн оролго болоно.

Хурагшадые **литература үзэлгын талаар** хургахын тула ямар **зорилгонууд** табигданаб гэбэл иимэ:

5-дахи класста – эстетическэ анализ хэжэ хургалга. Энээндэ анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Тус программа дотор түрүүшынхие буддын шажанай хургаал, тэрэнтэй нягта холбоотой бурхан багшын хургаалнууд дээрэ үндэһэлжэ зохёогдоһон зохёолнууд оруулагдаа. Гэбэшье шажан мүргэл тухай ганса 5- дахи класста үзөөд үнгэрхэ бэшэ, харин Буддын шажанай, бөө мүргэлэй хургаалнуудые бүхы классуудта дурдажа, хурагшадта хануулжа, мэдүүлжэ байха хэрэгтэй.

Программа дотор нилээн ехэ нуури арадай аман зохёолнуудта үгтөө. Юуб гэхэдэ, энээнгүйгөөр литературы асуудалнууд, илангаяа уран найханай ёно заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёно заншалнууд г.м. хүсэд найнаар ойлгогдохогүй. Гэхэтэй хамта уран найханай литература хадаа арадай аман зохёолой үргэлжэлэл гэжэ хэлэхэдэ болоно. Мүнөө үеын литературна зохёолнууд аман зохёолнуудгүйгөөр бэшэгдэнгүй.

Нурагшадай үргэн дэлисэтэй байхын хажуугаар, түрэл литература аман найнаар ойлгожо абахын тула программа дотор буряад литературада бии болоһон шэнэ зохёолнууд оруулагдаа. Хуушан программанууд соо, номууд соо байһан зарим зохёолнууд гаргагдаһан, зариманиинь классуудаар хэлгэгдэн үгтэһэн байна. Коммуникативно- творческо ажалнуудые хэрэглэжэ болохо байна.

Мүнөө үедэ шабинарай бэе махабад бэхижүүлхэ, элүүр энхые сахиха тухай асуудал гол асуудал болоод байна. Тиимэһээ энэ нуралсалай программаар үзэгдэхэ материал үхибүүдэй ухаан бодол болон наһандань таарамжатайгаар зохёогдонхой.

Энэ тайлбари бэшэг соо үгтэһэн дуралдалнуудта багша творческо хандажа, нурагшадайнгаа наһа, бэлэдхэл, мэдэсэ, шадабари хараадаа ябан ажаллаха. Сээжэлдэхэ зохёолнууд класс бүхэндэ багшын үзэмжөөр үгтэхэ гэжэ хараалагдана.

Түсэблэһэн үрэ дүнгүүд үзэхэ нуралсалай курста

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) – өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).

Бээ гуримшуулаад ябах шадабари (регулятивные УУД):

- багшатаа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ;
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха;
- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оршон тойрониё шудалха шадабари (познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо;
- багшатаа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө һанаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниё ойлгохо;
- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Буряад хэлээр шадабари (предметные УУД):

Тус программа соо нурагшад гол түлэб иимэнүүд **онол шадабаритай болохо** гэжэ хараалдагдана:

- үзэг бэшэгэй талаар зүбөөр, алдуугүйгөөр ба удхатайгаар (удхыень ойлгожо) уншаха онһон аргатай, дадалтай болохо;
- уран хурсаар уншаха шадабаритай болохо;
- уран зохёолые сюжетно- композиционно нэгэдэл гэжэ хадуужа абаха;

-уран зохёол дотор авторыеень, тэрэнэй зохёол соо зураглагдаһан геройнуудта ба үйлэ хэрэгүүдтэ, ушарнуудта, уншагшадта хандалгыг ойлгожо абаха;

- уран зохёол дотор этическэ, социальна- историческа ба нравственна- философско проблематика илгаруулха шадабаритай болохо;

- уран зохёолые ба тэрэнэй хубинуудыг хаба соогоо бэеэ даагаад анализ хэхэ шадабаритай болохо;

-уран зохёолдо үндэһэ баримтатай эстетическэ сэгнэлтэ үгэжэ шадаха;

-уран зохёолые соёл болон ёһо заншалтай холбожо, тайлбарилха шадабаритай болохо;

- диалог ба монолог зүбөөр хэрэглэжэ, хэлэжэ шадаха болохо;

- элдэб янзын бэшэмэл ажалнуудыг бүтээхэ шадабаритай болохо;

- шэнжэлгын ажалнуудыг хэхэ шадабаритай болохо.

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдыг мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга;

-уран зохиолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдыг;

-уран зохёолой текстнүүдыг;

- шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёол соохи шухала үйлэнүүдыг мэдэхэһээ гадна, тэдэнэй хоорондох харилсаа холбоонуудыг, типическэ удха шанар;

- уран зохёол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохёолой темэ, идея, гол удха, уран зохёолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудыг;

- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзунуудыг, хэлэнэй зураглан тодорхойлохо арга хэрэгсэлнүүдыг;

- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдыг, эпическэ зохёолой хэһэгүүдыг;

- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдыг г. м.

Нурагшад иимэ юумэнүүдыг хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэхэн уран зураглалыг хөөрөжэ;

- уран зохёолшын зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;

- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала йлэниидыг (эпизодуудыг), үйлэдэгшэ нюурай хэлэнэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;

- зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниег, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;

- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудыг, байгаалиин зураглалнуудыг текст сооһоо илгажа;

- зохёолой идеянэ болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжетдэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;

-үзэгдэжэ байһан зохёолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдыг илгажа;

- зохёолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэнэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;

-зохёолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдыг тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудыг зэргэсүүлжэ;

-уран зохёолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенг хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;

-уран зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ сложно түсэб табижа;

-үзэжэ байһан зохиолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой найруулга (сочинени- рассуждени) зохёожо;

- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;

- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, мүн литературна - критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;

- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;

- үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой сочинени (сочинении - рассуждени), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой сочинени зохёожо;

-литературын асуудаонуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектүүдые табижа;

-бээ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ;

- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

Мүнөө үедэ шабинарай бэе махабад бэхижүүлхэ, элүүр энхые сахиха тухай асуудал гол асуудал болоод байна. Тиимэһээ энэ һуралсалай программаар үзэгдэхэ материал үхибүүдэй ухаан бодол болон наһандань таарамжатайгаар зохёогдонхой.

Багша творческо хандажа, һурагшадайнгаа наһа, бэлэдхэл, мэдэсэ, шадабари хараадаа абан ажаллаха ёһотой. Сээжэлдэхэ зохёолнууд класс бүхэндэ багшын үзэмжөөр үгтэхэ гэжэ хараалагдана.

Тус ажалай программа тематическа, социальнo-историческа, хронологическа, историко - литературна, теоретико – литературна принципүүдые баримталжа байгуулагдаа.

Һурагшадай шадабари:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрэхэ;

- уран зохеолшын зураглаһан зурагые ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгохо;

- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгаха;

- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлхэ;

- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгаха;

- зохеолой идейнэ болон уран найханай талые харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлхэ;

- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгаха;

- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;

- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлхэ;

- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенъ хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншаха;

- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ сложно түсэб табижа;

- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, һурагша бүхэнэй, бүхы һурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой сочинени (сочинени-рассуждени) зохоохо;

- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэхэ, тэрэнэ ойлгуулха, баримталха, хамгаалха;

- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, мүн литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэхэ;

- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэхэ;

- үзэхэн зохеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаарпроблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой сочинени (сочинени-рассуждени), тэрэ тоодо зэргэсүүлхэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой сочинени зохеохо;
- литературы асуудалнуудаар бэшэхэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табиha;

Формы организации деятельности обучающихся:

Фронтальная, групповой (хоёр-хоёроороо), индивидуальная, коллективная (хамтын)

Формы контроля освоения обучающимися содержания курса:

1. Текущий контроль: сээжээр асуулга, бээ даагаад хүдэлмэри, тестнүүд
2. Промежуточный контроль: шалгалтын хүдэлмэри, тест

Описание места учебного предмета в учебном плане:

Базисна учебно планай түсэбөөр неделя соо 2 саг үгтэнэ, 34 неделя, жэл соо хамтадаа 68 саг.

Бэлүүлхэ болзор ба шата– 2023 – 2024 хуралсалай он, 5 класс

ПРОГРАММЫН БҮРИДЭЛ БА УДХА:

Фольклор ба литература

Оршол (1саг)

«Литература» гэхэн предметэй зорилго. Литература - үгын искусство. Уран зохеол уншалга ба хадуун абалга. Уран зохёолой үнэн ба үнэн бэшэ талануудын. «Уран зохеолшо» ба «автор» гэхэн ойлгосонууд. Литературын жанрууд үни сагһаа бии болон тогтоһон, литературы ажабайха формонууд.

Фольклор

Фольклор тухай ойлгосо. Фольклорно зохеолнууд соохи үнэн бэшэ, ханаанһаа абтаһан шэдитэ ба фантастическа юумэнүүд. Фольклорно зохёолнуудай гол жанрууд. Буряад арадай аман зохеолнууд соо зураглагдаһан нравственна идеал.

Үхибүүдэй фольклор: таабаринууд, тоолуурнууд, нааданууд. Наадануудай удха шанар. Үхибүүдэй фольклорно жанруудай наадахы үндэһэн. (Бадмацыренова Ц.Б. Буряад арадай хүүгэдэй аман зохеол. — Улаан-Удэ: Буряадай гүрэнэй университетэй хэблэл, 2008.)

Онтохонууд. Онтохонуудай янзанууд. Онтохонууд хайшан гэжэ зохогдодог бэ? Сюжет тухай

түрүүшын ойлгосо. Онтохонуудай хүнэй ба арад зоной ажабайдалда үзүүлдэг нүлөөн ба удха шанар.

Сэсэн хүүхэн Онтохонуудай геройнуудай. буряад арадай сэсэн ухааниие, ёһо заншалые, уран аргуудые хэрэглэн зураглалга. Буряад арадай ажабайдалай онсо өөрсэ шанар шэнжэ уран найханай хэрэгсэлнүүдэй арга хэрэглэн харуулалга. (Бурят-монгол арадай онтохонууд. - Улаан-Үдэ : Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл, 1950.)

Үнэгэн, буга, хирээ гурбан. Тус онтохон соо нүхэсэлэй хүсэ ба хорото муу юумэ уран аргын хусөөр зураглалга. (Бурят-монгол арадай онтохонууд. -Улаан-Үдэ: Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл, 1950.)

Зол Шор хоёр.

Буряад арадай онтохошод.(1 саг)

Буддын шажанай зохёолнууд тухай хуряангы ойлгосо.(1 саг)

Фольклор литература хоёрой илгаа, хоорондох харилсаан. Энос, лирикэ, драма тухай түрүүшын ойлгосо. Авторай ханаанһаа абаһан юумэн (вымысел) ба уншагшын баримтагүй образно тухайламжа (воображение).

Эпическэ жанрнууд

Литературна онтохон

Литературна онтохон тухай ойлгосо. Фольклорно ба литературна онтохонуудые зохёолгын уран найханай принципүүд.

Ш.Н.Нимбуев “Тархайн хүбүүн Зархай”. Фольклорно сюжедые литературна болгон найруулга. Литературна ба фольклорно онтохонуудай герой, уран найруулга. (Халхуев В. Рассказы ба онтохонууд. - Улаан-Удэ : Буряадай номой хэблэл, 1975.)

Б-Б.Н.Намсарайн. «Алтаргана»

Х.Н.Намсараев. «Үри нэхэбэри»

Доржо Норбосампилович Сультимов. “Өөрыгөө хэһэбэ”.

(Сультимов Д. Амиды зула: зүжэг болон рассказы. - Улаан-Удэ: Бэлиг, 2001.)

Цокто Номтоевич Номтоев. «Хилээмэн» (2 саг)

Үнэн юумэ зохёон найруулгын нэгэ арга. Литературна характер тухай ойлгосо.

(Булагай эхин: үхибүүдэй хрестомати. -Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2008.)

Рассказ

Рассказай онтохонһоо илгаа. Рассказай жанрай онсо шэнжэ. (1 саг)

Туужа

Туужын рассказһаа илгаа: сюжет, саг, герой, жанрай онсо шэнжэ.

Цырен-Базар Бадмаевич Бадмаев. “Будамшуугай орон нютагаар Сержын аяншалга”. Туд зохёол соо буряад арадай найн найхан ёһо гуримуудай, хүндэмүүшэ заншалнуудай зураглагдаһаниинь.

(Булагай эхин: үхибүүдэй хрестомати. -Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2008.)Творческо мастерской (1 саг)

Сюжет ба зохёол бэшэхэ гэхэн ханал бодолой зохёолшын ухаан бодолдо бии бололго. Шэлэжэ абаһан зохёолой анализ хэлгэ.

Лирическэ зохоолнууд

Лирическэ жанрнууд (9 саг)

Лирикэ - литературынын род. Ирагуу (лирическэ) шүлэгэй жанр тухай ойлгосо.

Ч.Ц.Цыдендамбаев. «Сэсэгхэн»

Ц.Зарбуев. «Буряад орон»

А.Ж.Жамбалон.»Талын хүнби»

Лирическэ зохоолнууд соо хүн юртэмсэ хоёрые зураглалга. Рифм:» тухай түрүүшын ойлгосо.

Ритм- шүлэг зохёолой гол үндэһэн. Эпитет, метафора, олицетворени, аллегории г.м. шэмэг үгэнүүд тухай ойлгосо.

Творческо мастерской (1 саг)

Шүлэглэмэл зохёол зохёохо уран шадабариин нюусанууд. Шэлэжэ абahan зохёолоо уран хурсаар уншаха.

Басни (1 саг)

Г.Г. Чимитов. «Эрэ тахяа»

Ажабайдалда дайралдадаг дутуу дундануудые элирүүлжэ, үхибүүдые ниигүүлэхы сэдхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ.

Зүжэглэмэл зохеолнууд

Зүжэглэмэл зохеолнууд (4 саг)

Зүжэглэмэл зохеолнуудай тусхай шэнжэ. Авторай эзэлдэг нуури ба дүүргэдэг үүргэ. Драматическа зохеол соохи саг. Драматическа зохеол ба уншагша.

М.Ж.Батоин. «Шэдитэ тулам»

Творческо мастерской (1 саг)

Сценари яагаад бэшэдэг бэ?

Уншагшадай конференци (1 саг)

Фольклор ба литература гэһэн темээр түгэсхэлэй, дүн гаргалгын конференци үнгэргэхэ.

Буряад литератураар сэдэбүүдые үзэхэ түсэблэлгэ (68 ч)

№	Сэдэб	Саг	Һара, үдэр	
			түсэбөөр	үнгэргэ гдэһэн
	ОРШОЛ	1 саг		
1	Литература - уран угын искусство.	1ч		
	Арадай аман зохёолой бага жанрууд	4 саг		
2	Фольклор тухай ойлгосо, Тоолуурнууд, Буряад арадай нааданууд.	1ч		
3	Сэсэ буляалдаан, Жороо үгэнүүд, Таабаринууд	1ч		
4-5	Онһон ба хошоо үгэнүүд	2ч		
	ҮРГЭЛЖЭЛЭН ЗОХЁОЛНУУД			
	Арадай онтохонууд	7 саг		
6-7	«Сэсэн хүүхэн».	2		
8	Зохёолой анализ	1ч		
9	«Үнэгэн, буга, хирээ гурбан»	1ч		
10-11	«Зол Шор хоёр»	2ч		
12-13	Буряад арадай онтохоход. Ондоо арадай онтохонууд	2ч		

	Буддын шажанай зохёолнууд	2 саг		
14-15	Буддын шажанай зохёолнууд	2 ч		
	Литературна онтохонууд	4 саг		
16-17	Ш. Нимбуев. «Тархайн хүбүүн Зархай»	2ч		
18	Зохёолой сюжет ба композици. Шалгалта	1ч		
19	Классчаа гадуур (Литературна наадан)	1ч		
	Хөөрөөн	13 саг		
20-22	Бадма – Базар Намсараевич Намсарайн. «Алтаргана». Зохёолой анализ	3ч		
23-25	Хоца Намсараевич Намсараев. «Үри нэхэбэри»	3ч		
26	Доржо Норбосампилович Сультимов. «Өөрыгөө хэхээбэ»	1ч		
27-29	Ц.Номтоев «Хилээмэн»	3ч		
30-31	Хилээмэн хаанаа ердэг бэ? Проект бэлдэлгэ	2ч		
32	Минии түрүүшын хөөрөөн	1ч		
	Туужа	14 саг		
33-42	Ц-Б Бадмаев. «Будамшуугай орон нютагаар Сержын аяншалга тухай»	10ч		
43	Сюжет, зохёолой анализ	1ч		
44-46	Классчаа гадуур үгтээн туужанууд	3ч		
	ШҮЛЭГЛЭМЭЛ ЗОХЁОЛНУУД	10 саг		
47	Ирагуу шулэгэй жанр тухай ойлгосо	1ч		
48-49	Шүлэглэмэл зохёолой нюусанууд.	2ч		
50	Чимит Цыдендамбаевич Цыдендамбаев. «Ургыхан», «Сэсэгхэн»	1ч		
51	Цыретор Зарбуев. «Буряад орон»	1ч		
52-53	Арсалан Жамбалович Жамбалон. «Галын хүнби»	2ч		
54-55	Классчаа гадуур үгтээн шүлэгүүд	2ч		
56	Минии туршалга.	1ч		
	Басни	3 саг		
57-58	Гунга Гомбоевич Чимитов. «Эрэ тахья»	2ч		
59	Классчаа гадуур уншалга	1ч		
	ЗҮЖЭГЛЭМЭЛ ЗОХЁОЛНУУД	10 саг		
60	Зүжэглэмэл зохиолнуудай шэнжэнууд.	1ч		
61	Михаил Жалбуевич Батоин. «Шэдитэ тулам»	1ч		
62-64	Классчаа гадуур уншаха зүжэгүүд10	3ч		
65	Сценари тухай.	1ч		
66-	Уншагшадай конференци.	1ч		
67, 68	Жэл соо үзэхэнөө дабталга	2ч		
	Бүхыдөө	68		

**Перечень учебно-методического обеспечения
Багшын хэрэглэхэ методическа литература**

1. «Буряад литература», 5 класс, С.Д. Будаев, Ц.С. Жанчипова, Д.Х. Митупова- Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2018 он
2. Методическа дурадхалнууд. Буряад литература, 5 класс, С.Д. Будаев, Ц.С. Жанчипова, Д.Х. Митупова- Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2018 он
3. Л.Ц. Халхарова. XX зуун жэлэй эхин үеын буряад уран зохеол: хрестомати – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2009 он.
4. Региональный стандарт начального и основного общего образования по бурятскому языку как государственному языку Республики Бурятия. – Улан-Удэ: «Бэлиг», 2009 он.
5. «Мүнгэн дуһалнууд» 5-6 классуд «Электронная книга бурятской литературы
6. Бурятский героический эпос «Гэсэр» «Электронная книга бурятской литературы», Улан-Удэ.

Һурагшадай уншаха литература

1. «Буряад литература», 5 класс, С.Д. Будаев, Ц.С. Жанчипова, Д.Х. Митупова- Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2011 он.
2. С.Г. Осорова. «Мүнөө үеын буряад уран зохеол» (XX зуун жэлэй һүүл – XXI зуун жэлэй эхин). Хрестомати. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2010 он.
3. Доржиев С.Д. «Эмнин байгаа мүшэмнай», рассказы. – Улан-Удэ 2010 он
4. «Мүнгэн дуһалнууд» 5-6 классуд «Электронная книга бурятской литературы»

5. Бурятский героический эпос «Гэсэр» «Электронная книга бурятской литературы», Улан-Удэ

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/>-Министерство образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- [http://www.ict/edu. Ru/](http://www.ict/edu.Ru/) - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.